

НАРЕДБА № РД-16-57 от 28.01.2008 г. за дейността на операторите на електроенергийната система и на разпределителните мрежи, както и на оперативния дежурен персонал от електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите

Издадена от министъра на икономиката и енергетиката, обн., ДВ, бр. 17 от 19.02.2008 г., изм., бр. 42 от 9.06.2015 г., в сила от 9.06.2015 г.

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. С тази наредба се уреждат условията и редът, при които се осъществява оперативното управление на електроенергийната система (ЕЕС) и дейността на електроенергийния системен оператор (ЕСО), операторите на всяка от разпределителните мрежи и оперативния дежурен персонал от електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите, свързана с диспечирането и балансирането на производството, вноса, износа, преноса и разпределението на електрическа енергия, студен резерв, системни и спомагателни услуги.

Чл. 2. С наредбата се уреждат отношенията между оперативния персонал на:

1. ЕСО и на производителите на електрическа енергия, ползватели на електропреносната мрежа или на комплексните язовири;
2. всяка от разпределителните мрежи и на производителите на електрическа енергия, ползватели на съответната електроразпределителна мрежа;
3. ЕСО и на операторите на разпределителните мрежи;
4. ЕСО и на оператора на разпределителните мрежи на железопътния транспорт;
5. ЕСО и на субекти, експлоатиращи електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите, присъединени към електропреносната мрежа;
6. операторите на съседни разпределителни мрежи;
7. операторите на разпределителните мрежи и на субекти, експлоатиращи електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите, присъединени към електропреносната и/или към съответната електроразпределителна мрежа.

Чл. 3. (1) Лицата, отговорни за експлоатацията на електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите, издават вътрешни инструкции, определящи технологичното управление на съответните обекти, в зависимост от конкретните условия.

(2) Инструкциите по ал. 1, свързани с режима на работа на мрежата, се съгласуват с оператора на мрежата, към която са присъединени съответните електроенергийни обекти или електрически уредби на потребителите.

Глава втора

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОПЕРАТИВНОТО УПРАВЛЕНИЕ

Чл. 4. Единното оперативно планиране, координиране и управление на електроенергийната система се осъществява от централното диспечерско управление (ЦДУ) като специализирана дирекция на ЕСО и териториалните диспечерски управления (ТДУ), посочени в приложение № 1, и от операторите на всяка от разпределителните мрежи.

Чл. 5. (1) Централното диспечерско управление и ТДУ осъществяват управлението на ЕЕС чрез своите организационни структури и технически информационни и управляващи системи, пряко или чрез оперативния дежурен персонал на електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите, ползватели на електропреносната мрежа и операторите на разпределителните мрежи.

(2) Централното диспечерско управление и/или ТДУ задават денонощен режим на работа на производители, ползващи комплексни язовири, според нуждите на ЕЕС и съответните водоползватели, спазвайки отпуснатите от Министерството на околната среда и водите месечни водни количества.

Чл. 6. Централното диспечерско управление и/или ТДУ участват в подготовката на плана за развитие на електропреносната мрежа и изграждане на нови производствени мощности.

Чл. 7. Централното диспечерско управление и/или ТДУ регулират разпределението на електрическия товар на ЕЕС между електрическите централи по технически и икономически критерии, като осигуряват спазването на сключените договори за изкупуване на електрическа енергия, студен резерв и допълнителни (спомагателни) услуги.

Чл. 8. (1) Функционалните връзки и взаимоотношения на ЦДУ/ТДУ с останалите структури на ЕСО се определят с вътрешен правилник.

(2) При осъществяване на дейности по оперативното управление ЦДУ/ТДУ са независими от другите дейности на ЕСО.

Чл. 9. (1) Операторите на разпределителните мрежи оперативно управляват съответната разпределителна мрежа чрез специализирани диспечерски звена (СДЗ), определени в правилника за устройството и дейността на съответното разпределително предприятие.

(2) Специализираните диспечерски звена осъществяват управлението на разпределителните мрежи пряко или чрез оперативния дежурен персонал на подстанциите високо/средно напрежение, чрез оперативния дежурен персонал на производителите и потребителите, присъединени към разпределителната мрежа, и чрез оперативно-ремонтните групи.

(3) Функционалните връзки и взаимоотношения на операторите на разпределителните мрежи с останалите структури на разпределителните предприятия се определят със съответните правилници за устройството и дейността на разпределителните предприятия.

(4) Операторите на разпределителните мрежи са независими по отношение на оперативното управление от другите дейности на електроразпределителните предприятия.

(5) При промяна на организацията на оперативното управление, касаеща структурирането на СДЗ, задължително се уведомява ЦДУ не по-късно от един месец преди влизането ѝ в сила.

Чл. 10. (1) Операторът на разпределителните мрежи на железопътния транспорт оперативно управлява тези мрежи чрез СДЗ, определени в правилника за устройството и дейността на Национална компания

"Железопътна инфраструктура".

(2) Специализираните диспечерски звена по ал. 1 осъществяват дейността си в съответствие с разпоредбите, отнасящи се до СДЗ на разпределителните предприятия.

Чл. 11. (1) Дежурните диспечери в ЦДУ/ГДУ и/или СДЗ разпореждат временно прекъсване или ограничаване на производството или снабдяването с електрическа енергия без предварително уведомяване на производителите и потребителите:

1. при възникване или предотвратяване на аварии;
2. когато съществува опасност за здравето или живота на хора;
3. когато съществува опасност за целостта на ЕЕС;
4. при опасност от нанасяне на значителни материални щети на системата, на мрежата или на потребителите;
5. при оперативни превключвания с продължителност до 3 минути за възстановяване на нормалната схема на мрежата.

(2) Операторите предварително уведомяват производителите и потребителите за времето и продължителността на прекъсването при:

1. извършване на планови ремонтни работи;
2. планови оперативни превключвания;
3. въвеждане в експлоатация на нови съоръжения;
4. други подобни действия, свързани с прекъсване на електроснабдяването, които подлежат на планиране.

(3) Редът и начините на предварително уведомяване за прекъсване на електроснабдяването се уреждат в Наредба № 10 от 2004 г. за реда за въвеждане на ограничителен режим, временно прекъсване или ограничаване на производството или снабдяването с електрическа енергия, топлинна енергия и природен газ (ДВ, бр. 63 от 2004 г.), наричана в тази наредба "Наредбата по чл. 74, ал. 1 ЗЕ", и в договорите за пренос на потребената електрическа енергия от съответната мрежа, за ползване на мрежата и за достъп до нея, съгласно чл. 104 ЗЕ или в договорите за пренос на потребената електрическа енергия по разпределителната мрежа, съгласно чл. 98б ЗЕ.

Чл. 12. (1) Електроенергийни обекти и електрически уредби или мрежи на потребители, присъединени към електропреносната и/или съответната електроразпределителна мрежа, се управляват от субектите, които ги експлоатират, чрез оперативен персонал, организиран във фирмена диспечерска структура или оперативен дежурен персонал (ОДП).

(2) Взаимоотношенията на субектите по ал. 1 с операторите на съответните мрежи се регламентират в договорите за достъп до мрежите съгласно чл. 104, ал. 2 ЗЕ и съответна инструкция, която не трябва да противоречи на тази наредба.

Чл. 13. В случай на нарушения в нормалната работа на елементи на разпределителната мрежа, водещи до смущения в режима на работа на трансформатори 110 kV/средно напрежение (СрН) или на друг елемент от електропреносната мрежа, диспечерите на електропреносната и на съответната електроразпределителна мрежа възстановяват режима чрез съгласувани действия по ред, посочен в договора за достъп и при необходимост - в съвместна инструкция.

Глава трета

ОСНОВНИ ФУНКЦИИ НА ОПЕРАТИВНОТО УПРАВЛЕНИЕ

Раздел I

Централно диспечерско управление

Чл. 14. (1) Централното диспечерско управление управлява пряко или чрез ТДУ електроенергийната система, като:

1. осъществява непрекъснато наблюдение и управление на преносната електрическа мрежа и присъединени към нея електрически централи и потребители, използвайки закупените от ползвателите допълнителни (спомагателни) услуги и предоставяните от ЕСО системни услуги;
2. приема, проверява и утвърждава графици по сключените двустранни и/или многостранни договори, които оперативно коригира, като задава и контролира изпълнението на диспечерски график за работа на електрическите централи с цел поддържане на оптимален баланс производство - потребление;
3. непрекъснато поддържа необходимия въртящ и студен мощностен и енергиен резерв;
4. координацията на паралелната работа с други ЕЕС;
5. регулира честотата и салдото на обменните мощности с други ЕЕС;
6. активира източниците на балансираща енергия в съответствие с приоритетните списъци за тяхното използване, като изготвя и предоставя информация за разпорежданията във връзка с активирането им;
7. осигурява техническа и оперативна дейност по договорите за доставки на електрическа енергия, договорите за студен резерв и спомагателни услуги;
8. в случай на необходимост оперативно реализира действията, предвидени в Правилата за управление на електроенергийната система, приложение към т. 1 на Решение № П-5 от 2007 г. на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДВ, бр. 68 от 2007 г.) и съществуващите договори;
9. при недопустими стойности на честотата или обменните мощности при паралелна работа със съседни ЕЕС взема решение за отделяне на електроенергийната система на Република България за самостоятелна работа или за преминаване към паралелна работа с други ЕЕС;
10. оперативно ръководи ликвидирането на нарушенията в нормалната работа на ЕЕС и междусистемните връзки в съответствие с Наредба № 9 от 2004 г. за техническата експлоатация на електрически централи и мрежи (ДВ, бр. 72 от 2004 г.);
11. действащата нормативна уредба по безопасност на труда при експлоатация на електрическите уредби и съоръжения и плана за възстановяване на ЕЕС след тежки аварии;
12. изготвя и оперативно регулира график на напреженията в електропреносната мрежа;
13. разпорежда временни ограничения на потреблението на електрическа енергия при нарушения на нормалната работа на ЕЕС или за предотвратяването им;
14. ръководи оперативно извеждането на основни съоръжения, релейни защиты, противоаварийни автоматики и средства от автоматизираната система за диспечерско управление (АСДУ) в ремонт и въвеждането им в резерв или в работа;
15. получава и предоставя информация за състоянието на съоръженията в електрическите централи и в електропреносната мрежа, за прихода, разхода и складовите наличности на горива, за притока и водните запаси в комплексните язовири;
16. дава становища и прави предложения пред съответните органи за приемане, изменение, допълнение или отменяне на нормативни актове и технологични инструкции по експлоатация и оперативно управление на ЕЕС;

17. участва в обследването на общосистемни и междусистемни нарушения на нормалната работа в ЕЕС и дава предложения за предприемане на необходимите действия за повишаване на сигурността ѝ;

18. събира, обработва, документира и публикува оперативна информация за работата на ЕЕС и пазара на електрическа енергия;

19. периодично, но не по-малко от веднъж на две години, проверява наименованията и технологичните означения на обектите и съоръженията и при необходимост ги променя.

(2) Дейностите по ал. 1 се изпълняват при спазване на критериите за сигурна, безопасна, качествена и икономична работа.

Чл. 15. Централното диспечерско управление определя и анализира енергийните режими на ЕЕС, като:

1. изготвя ежедневни, седмични, месечни и годишни товари и енергийни прогнози за работа на ЕЕС;

2. на базата на изготвените прогнози и при отчитане на известните графици по сключените двустранни и многостранни договори съставя и утвърждава съответните мощностни и енергийни баланси, графици за работа и план за разполагаемостта и спомагателните услуги на електрическите централи;

3. проверява и съгласува известни и утвърждава окончателни графици за ежедневни, седмични и месечни графици за обмен на електроенергия с други страни на базата на действащите в страната и УСТЕ правила;

4. приема, удостоверява и предоставя дялове от обявената преносна способност на междусистемните електропроводи;

5. координира и определя графиците за ремонт на електрическите централи;

6. изготвя и управлява оперативни баланси на запасите от горива в кондензационните електрически централи и водните запаси на комплексните язовири;

7. ежедневно получава и обработва статистически оперативните данни за производството, потреблението и обмените на електрическа енергия, притоците и разходите на вода в комплексните язовири, за приходите, разходите и складовите наличности на горива;

8. анализира енергийните режими на ЕЕС и изпълнението на вътрешните и международните договори за ползването на системните услуги и търговията с електрическа енергия;

9. изготвя становища и информации по енергийните режими;

10. контролира работата по поддържането и експлоатацията на измервателните апаратури на междусистемните електропроводи;

11. методически ръководи работата по енергийните режими на ТДУ.

Чл. 16. Централното диспечерско управление предоставя достъп и контролира изпълнението на условията за ползване на електропреносната мрежа, като:

1. създава и поддържа регистър на ползвателите на мрежата, получили право на достъп;

2. администрира сделките с електрическа енергия по регулирани и свободно договорени цени;

3. организира пазар на едро на електрическа енергия и пазар на балансираща енергия;

4. приема, удостоверява и подрежда в приоритетни списъци по цена и технологични критерии предложения и заявки за балансираща енергия;

5. изчислява цени на балансираща енергия за всеки час, които се прилагат към небалансите на търговските участници;

6. определя физическите небаланси, урежда финансовите взаимоотношения по сделките с балансираща енергия

и контролира финансовата обезпеченост по тези сделки;

7. при възникване на обстоятелства, застрашаващи сигурността на работа на електроенергийната система или на части от нея, има право временно да спира изпълнението на сделки или да променя договорените количества по тях, без да носи финансови санкции;

8. изготвя, поддържа и периодично публикува общодостъпна информация за:

а) прогнозно потребление на електрическа енергия;

б) ограничения в електропреносната мрежа;

в) планирани ремонти по междусистемните електропроводи;

г) обобщени графици за доставка;

д) цени на балансираща енергия за минали периоди;

е) обявените преносни способности за търговски обмени;

ж) друга информация съгласно изискванията на нормативната уредба.

Чл. 17. Централното диспечерско управление определя електрическите режими на ЕЕС, като:

1. разработва схемата на работа на електропреносната мрежа, отговаряща на необходимата степен на сигурност и минимални загуби, наричана по-нататък "нормалната схема";

2. изследва статическата и динамическата устойчивост на ЕЕС, граничните режими и условията за паралелна работа с други ЕЕС;

3. изчислява потокоразпределението в електропреносната мрежа, нивата на напрежение във възлите и преносните способности на елементите на мрежата;

4. определя и съгласува разполагаемите преносни способности по междусистемните електропроводи;

5. определя и задава графика по напрежение за контролни точки от електропреносната мрежа;

6. определя настройките и режима на работа на средствата за регулиране на напрежението;

7. разработва принципа на действие и задава настройките на системните противоаварийни автоматики (ПАА);

8. събира и обработва информацията, необходима за подготовка на изчислителните модели за изследване на електрическите режими;

9. участва при анализирането на нарушенията в нормалната работа на ЕЕС и подготвя констативни и инструктивни протоколи, отнасящи се до управлението на режима на ЕЕС;

10. разработва технологични инструкции за оперативната експлоатация на противоаварийната автоматика;

11. координира подготовката и изпълнението на ремонтната програма на електропреносната мрежа с напрежение 220 kV и по-високо;

12. определя режимните условия за изпълнение на заявките, свързани с изключване на основни елементи на електропреносната мрежа и извеждане на противоаварийната автоматика;

13. планира и контролира използването на резерва на първичното регулиране на честотата;

14. предоставя информация за ограничения в преносната електрическа мрежа във връзка с работата на балансиращия пазар на електроенергия;

15. методически ръководи дейността на ТДУ по отношение на електрическите режими.

Чл. 18. Централното диспечерско управление методически ръководи експлоатацията на релейните защиты (РЗ) и автоматиката на електропреносната мрежа и на присъединените към нея обекти, като:

1. определя организацията на релейните защиты и автоматиката;
2. изчислява, задава и контролира изпълнението на настройките и ръководи експлоатацията на устройствата за РЗ и автоматика;
3. извършва анализ на действието на РЗ и автоматиката и провежда необходимите мерки за повишаване на сигурността им;
4. ръководи и контролира внедряването на нови устройства за РЗ и автоматика, както и устройствата в новите обекти на ЕЕС;
5. събира и обработва информацията за техническите параметри и схемите на основните съоръжения на ЕЕС;
6. участва при анализиране на нарушенията на нормалната работа на ЕЕС и подготвя доклади за констатираните нарушения и инструкции за отстраняването им, свързани с експлоатацията на РЗ и автоматиката;
7. съгласува заявките за извеждане от работа на устройствата за РЗ и автоматика;
8. методически ръководи по отношение на РЗ и автоматиката съответните звена на ТДУ и на мрежовите райони и подрайони;
9. съгласува настройки на релейни защиты, предложени от ползватели на електропреносната мрежа и от съседни електроенергийни оператори;
10. съгласува проекти и разработки на нови устройства за РЗ и автоматика;
11. определя местата и конфигурацията на регистраторите на аварийни смущения и ползва регистрираната информация за анализи на аварии.

Чл. 19. Централното диспечерско управление проектира, внедрява, експлоатира и развива информационните системи за управление в реално време на ЕЕС, като:

1. ръководи експлоатацията на програмните продукти, изчислителните средства и периферията на оперативните информационно-управляващи системи (ОИУС);
2. създава, поддържа и развива базите от данни за работа в реално време;
3. контролира, съгласува и въвежда изменения на настройките на системата за автоматично регулиране на честотата и мощността (САРЧМ) и програмите за управление на режима на ЕЕС в реално време;
4. поддържа и развива технологични програми за управление в реално време: за оценка на състоянието, анализ на сигурността, оптимизиране на потокоразпределение, прогноза на товара и диспечерски тренажор;
5. съгласува и предлага изменения за подобряване наблюдаемостта и управляемостта на ЕЕС;
6. съгласува внедряването на индивидуални регулатори в електрическите централи и разработването на проекти за тяхната реконструкция и модернизация;
7. съгласува дейността по проектирането, изграждането и експлоатацията на управляващи системи в ЕЕС;
8. разработва и предлага за утвърждаване инструкции за експлоатация на ОИУС;
9. участва при анализиране на нарушенията на нормалната работа на ЕЕС и подготвя доклади за констатираните нарушения и инструкции за отстраняването им, свързани с работата на ОИУС;
10. осъществява методическо ръководство на групите, занимаващи се с електронноизчислителната техника в ТДУ;

11. изпълнява дейности по проектирането, изграждането, внедряването, експлоатацията и развитието на АСДУ в ЦДУ и ТДУ;

12. контролира и осигурява информация за участие на електрическите централи във вторичното регулиране на честотата и обменните мощности.

Чл. 20. Централното диспечерско управление проектира, внедрява, експлоатира и планира развитието на системи за автоматизация и управление на подстанции (САУП), периферни постове (ПП), телекомуникации (ТК) и непрекъсваемо захранване на апаратурата за АСДУ в електроенергийните обекти от електропреносната мрежа, като:

1. определя организацията и развитието на САУП, ПП, ТК и непрекъсваемо захранване на апаратурата за АСДУ;

2. ръководи експлоатацията на САУП, ПП и на непрекъсваемо захранване на апаратурата за АСДУ и телекомуникационните устройства, осъществяващи обмен на данни, говор и образ между диспечерските центрове (ЦДУ и ТДУ) и обектите на ЕЕС и диспечерските центрове на съседни енергийни системи;

3. ръководи и контролира проектирането, изграждането и внедряването на нови устройства за САУП, ПП, ТК и непрекъсваемо захранване на апаратурата за АСДУ, както и устройствата в новите обекти на ЕЕС;

4. извършва анализ на действието на средствата на САУП, ПП, ТК и непрекъсваемо захранване на апаратурата за АСДУ и провежда необходимите мерки за повишаване на сигурността им;

5. участва при анализиране нарушенията на нормалната работа на ЕЕС и подготвя доклади за констатираните нарушения и инструкции за отстраняването им, свързани с експлоатацията на САУП, ПП, ТК и непрекъсваемо захранване на апаратурата за АСДУ;

6. съгласува заявки за извеждане от работа на средства на САУП, ПП, ТК и непрекъсваемо захранване на апаратурата за АСДУ;

7. определя стратегията за общия номерационен план на диспечерската телефонна система, изготвя и актуализира телефонния указател на диспечерската телефонна система;

8. поддържа и актуализира честотния план на високочестотните канали в ЕЕС, изчислява честоти за нови високочестотни канали и за разместени съществуващи;

9. изисква и осигурява от Комисията за регулиране на съобщенията издаване, изменение, допълнение, спиране и/или прекратяване на разрешения за ползване на необходимия честотен спектър за радиорелейни линии, безжична телекомуникация (точка към много точки) и радиочестоти съгласно разпоредбите на Закона за електронните съобщения;

10. поддържа централизирана база данни за състоянието на апаратурите и съоръженията от АСДУ;

11. методически ръководи отделите, занимаващи се с ОИС и ТК в ТДУ.

Чл. 21. Централното диспечерско управление развива и поддържа компютърната мрежа и информационните системи на електроенергийния системен оператор, като:

1. осъществява автоматизация на събирането, съхраняването и обработката на информацията за целите на краткосрочното и средносрочното планиране на режима на ЕЕС, работата на пазара на електроенергия, както и на ретроспективния анализ за различни периоди;

2. проучва, разработва, внедрява, адаптира и контролира програмно осигуряване за нуждите на оператора на ЕЕС и осигурява връзка и съвместимост с други информационни системи;

3. организира и поддържа информационни бази данни за диспечерска информация, електромерна система и система за търговия с електроенергия;

4. осигурява автоматизирано дистанционно отчитане на електромерите за брутна мощност на електрическите централи, междусистемните електропроводи и други средства за измерване, използвани за оперативното управление на ЕЕС;
5. поддържа база данни с информация от измерванията на междусистемните електропроводи и обектите на търговските участници; в нея постъпва информация от собствени измервателни системи, от преносното предприятие и от разпределителните предприятия;
6. обезпечава информационно пазара на електроенергия, като внедрява, развива и поддържа информационни системи, осигурява обмена на информация с участниците в пазара, разработва политики за сигурност, съхранява и публикува необходимата за работата на пазара информация;
7. контролира и осигурява информация за разполагаемостта на електрическите централи;
8. подготвя материали за анализ на определени събития в ЕЕС;
9. развива и поддържа системите за защита на информацията, електронната поща, интернет и антивирусната защита;
10. развива и поддържа сайта на електроенергийния системен оператор в интернет и публикува информация в него;
11. разработва и предлага за утвърждаване правила за работа в компютърната мрежа, политики за информационната сигурност и вътрешни стандарти;
12. методически ръководи дейността в ТДУ, свързана с компютърните мрежи и информационните системи в тях.

Раздел II

Териториални диспечерски управления

Чл. 22. Териториалното диспечерско управление пряко или под координацията на ЦДУ управлява ЕЕС на своята територия, като:

1. непрекъснато наблюдава и управлява частта от електропреносната мрежа и присъединените към нея електрически централи и потребители, както и ВЕЦ, присъединени към разпределителна мрежа, но ползващи вода от комплексни язовири, спазвайки критериите за сигурна и безопасна работа;
2. контролира изпълнението на диспечерския график на електрическите централи, ползватели на електропреносната мрежа;
3. контролира и отчита графика за разходите на вода от комплексните язовири при производство на електрическа енергия от водоелектрическите централи;
4. получава информация за състоянието на съоръженията в електрическите централи и подстанциите, намиращи се под оперативно разпореждане на ТДУ, както и за прихода, разхода и складовите наличности на горива и водните запаси в комплексните язовири;
5. оперативно ръководи извеждането на намиращите се под оперативно разпореждане на ТДУ основни съоръжения, ПАА и средства за АСДУ в ремонт, както и въвеждането им в резерв или в работа;
6. събира, анализира и изпраща в ЦДУ информация за задействали РЗ и ПАА;
7. контролира графика по напрежение в контролните точки и по границите на електропреносната мрежа и провежда необходимите мерки за изпълняването му;

8. оперативно ръководи ликвидирането на нарушенията в нормалната работа на ЕЕС в частта от електропреносната мрежа, намираща се под оперативно разпореждане на съответното ТДУ, в съответствие с Наредба № 9 от 2004 г. за техническата експлоатация на електрически централи и мрежи, действащата нормативна уредба по безопасност на труда при експлоатация на електрическите уредби и съоръжения и плана за възстановяване на ЕЕС след тежки аварии;

9. в съответствие с Наредбата по чл. 74, ал. 1 ЗЕ по разпореждане от ЦДУ пряко или чрез диспечерите от СДЗ провежда временни ограничения на потреблението на електрическа енергия или временно прекъсване на достъпа или ограничаване на производството или снабдяването с електрическа енергия;

10. уведомява диспечера в СДЗ на разпределителното предприятие или железопътния транспорт за нарушения в нормалната работа на елементи от електропреносната мрежа, влияещи на режима на работа на разпределителната мрежа;

11. при изменение на режима на работа на ЕЕС разпорежда на СДЗ промяна на реперите в разпределителната мрежа 110 kV;

12. при изменение на режима на работа на ЕЕС разпорежда на оператора на разпределителните мрежи на железопътния транспорт промяна на реперите в захранващата ги мрежа 110 kV;

13. контролира състоянието и режима на заземяване на трансформаторите високо/средно напрежение в зависимост от схемата на работа на електропреносната мрежа и в съответствие с предписанията на ЦДУ;

14. участва в анализирането на възникнали нарушения в нормалната работа на ЕЕС и дава предложения за провеждане на необходимите мерки за повишаване сигурността;

15. води оперативната документация съгласно изискванията на тази наредба;

16. периодично, но не по-малко от веднъж на две години, проверява наименованията и технологичните означения на обектите и съоръженията и при необходимост прави предложения за промяна.

Чл. 23. Териториалното диспечерско управление определя режимните условия на ЕЕС на своята територия, като:

1. определя влиянието на планирани ремонтни работи, свързани с изключване на елементи от електропреносната мрежа;

2. координира подготовката и следи изпълнението на ремонтната програма;

3. участва в разработването на предписания за управлението на режима на ЕЕС и за оперативната експлоатация на РЗ и автоматика и на ПАА;

4. събира, обработва и анализира информация за електрически схеми и технически данни за обектите на ЕЕС и за действието на РЗ и автоматика и на ПАА на територията на съответното ТДУ;

5. на базата на събраната информация по т. 4 дава предложения за режима на работа на силови трансформатори и настройки на ПАА;

6. съгласува с ползвателите на електропреносната мрежа график за ремонтите на електропроводите високо напрежение, влияещи на сигурността на тяхното електрозахранване;

7. сътрудничи на преносните мрежови райони и подрайони при планиране ремонтите на елементите на електропреносната мрежа, влияещи на сигурността на захранване на разпределителната мрежа;

8. уведомява ползвателите на електропреносната мрежа за началото и продължителността на прекъсване или ограничаване достъпа до електропреносната мрежа при извършване на ремонтни работи по съгласувани заявки;

9. подготвя материали и анализира нарушенията в нормалната работа на ЕЕС в съответната ѝ част;

10. съвместно със СДЗ участва в решаването на задачите по надеждно електрическо захранване на разпределителните мрежи;

11. съгласува техническите изисквания в договорите на преносното предприятие с ползвателите на електропреносната мрежа в частта им, отнасяща се до оперативното управление, и в договорите за достъп до тази мрежа.

Чл. 24. Териториалното диспечерско управление осигурява системата за телекомуникации (ТК), като:

1. под методическото ръководство на ЦДУ ръководи и осъществява експлоатацията на техническите и програмните средства на телекомуникационните устройства на територията на съответното ТДУ;

2. прави предложения за промени в организацията на съществуващите телекомуникационни канали за проектиране и доставка на нови преносни канали и участва в изграждането и адаптирането им към съществуващата телекомуникационна система;

3. участва в комисии при приемането за въвеждане в експлоатация на нови телекомуникационни средства за нуждите на ЦДУ и на съответното ТДУ;

4. участва в разработването на инструкции за експлоатацията на телекомуникационните средства за ТДУ и ЦДУ на територията на съответното ТДУ;

5. дава заявки за извеждане в ремонт на преносни канали и телекомуникационни средства на територията на съответното ТДУ;

6. осъществява оперативно и методическо ръководство на специалистите по ТК в мрежовите райони и подрайони на съответната територия;

7. предлага за утвърждаване графици за ремонт и профилактика на средствата за ТК на територията на съответното ТДУ, като предложените графици се съобразяват с графичите за ремонт на електропроводи високо напрежение и производствените програми на електрическите централи;

8. подготвя материали за анализиране на нарушенията в нормалната работа на ТК средства в частта от ЕЕС, намираща се под оперативното управление на ТДУ;

9. дава предложения за нови честоти и размествания на съществуващи високочестотни канали;

10. своевременно уведомява ЦДУ за частични промени в номерационния план на телефонните автоматики и общите схеми на мрежите от телекомуникационни и телемеханични съоръжения;

11. прави предложение за доставка на резервни части и материали за ремонт и профилактика.

Чл. 25. Териториалното диспечерско управление поддържа и развива оперативно информационните системи (SCADA, САУП и ПП) и непрекъсваемо захранване на апаратурата за АСДУ в електроенергийните обекти, като:

1. осъществява експлоатацията на техническите и програмните средства, периферията на ОИС в ТДУ и телемеханичните системи и устройства в електроенергийните обекти и сградата на съответното ТДУ и ЦДУ;

2. съвместно с експлоатационния персонал на електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите осъществява поддръжка на системите за автоматизирано управление на подстанциите (САУП) и техния софтуер;

3. осигурява методическа помощ на специалистите по САУП в мрежовите райони и подрайони;

4. участва в поддържането на бази от данни;

5. осъществява експлоатацията на локалната компютърна мрежа в ТДУ;

6. участва в разработването на инструкции за експлоатация на ОИС, телемеханичните устройства в електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите и на локалната компютърна мрежа в ТДУ;
7. прави предложения за модернизация и развитие на техническите и програмните средства на ОИС в ТДУ и телемеханичните системи и устройства в електроенергийните обекти и участва в изграждането и адаптирането им към съществуващата телекомуникационна система;
8. съгласува и предлага изменения за подобряване на наблюдаемостта и управляемостта на ЕЕС на територията на ТДУ;
9. дава заявки за извеждане в ремонт на телемеханичните устройства и средствата на ОИС на територията на съответното ТДУ;
10. подготвя материали за анализиране на нарушенията в нормалната работа в частта от ЕЕС, намираща се под оперативното ръководство на ТДУ;
11. съгласува проекти за внедряване на нови телемеханични устройства и САУП;
12. прави предложение за доставка на резервни части и материали за ремонт и профилактика.

Раздел III

Специализирани диспечерски звена на електроразпределителните предприятия

Чл. 26. Специализираното диспечерско звено оперативно управлява разпределителната мрежа в съответната част от територията на разпределителното предприятие, като:

1. осъществява пряко оперативно управление на съответната част от разпределителна мрежа, на уредбите средно напрежение в подстанциите високо/средно напрежение, свързани към съответната разпределителна мрежа, на електропроводите и подстанциите с напрежение 110 kV - собственост на разпределителното предприятие (след съгласуване с ТДУ), както и на електрическите централи, присъединени към съответната разпределителна мрежа, с изключение режима на водоползване на ВЕЦ към комплексни язовири;
2. диспечерът от СДЗ ръководи, след разрешение на диспечерите от ТДУ, превключвания на трансформаторите 110 kV/СрН - собственост на преносното предприятие;
3. събира и обработва информация за електрическите товари и електрическите схеми, данни за оборудването и състоянието на съоръженията в разпределителната мрежа, на уредбите със средно напрежение в подстанциите високо/средно напрежение, свързани към съответната разпределителна мрежа, и на електрическите централи, присъединени към съответната разпределителна мрежа;
4. предава на диспечера от ТДУ информация за действието на ПАА в съответната разпределителна мрежа и действа по негово разпореждане;
5. ръководи пряко извеждането в ремонт на съоръженията в разпределителната мрежа и въвеждането им в резерв или в работа;
6. поддържа напрежението в разпределителната мрежа в определените граници;
7. съгласува с ТДУ график за ремонтите на електропроводите и съоръженията в подстанциите с напрежение 110 kV - собственост на разпределителното предприятие, а също така и на елементи на разпределителната мрежа, влияещи на режима на работа на електропреносната мрежа и/или на електрическите централи, присъединени към нея;
8. оперативно ръководи ликвидирането на нарушенията в нормалната работа на разпределителната мрежа в съответствие с Наредба № 9 от 2004 г. за техническата експлоатация на електрически централи и мрежи,

нормативната уредба по безопасност на труда при експлоатация на електрическите уредби и съоръжения и плана за възстановяване на ЕЕС след тежки аварии;

9. разработва и предлага схеми за ограничения при траен енергиен дефицит в съответствие с наредбата по чл. 74, ал. 1 ЗЕ;

10. разработва и предлага списъци за автоматично изключване на потребители за предотвратяване на аварии;

11. предприема временно ограничаване на потреблението на електрическа енергия по разпореждане на съответното ТДУ по предварително подготвена програма в съответствие с Наредбата по чл. 74, ал. 1 ЗЕ;

12. участва в анализирането на нарушенията в нормалната работа на разпределителната мрежа и дава предложения за провеждане на необходимите мерки за повишаване сигурността на експлоатация;

13. води оперативната документация съгласно изискванията на тази наредба;

14. определя режимните условия при изпълнение на заявки за изключване на елементи от разпределителната мрежа;

15. предлага мерки за оптимизиране режима на работа на разпределителната мрежа;

16. събира и анализира сведенията за действието на РЗ и автоматиката в разпределителната мрежа и при необходимост предава тази информация на съответното ТДУ;

17. при необходимост препредава разпореждания на дежурния диспечер от ТДУ при изпълнение на планови заявки или при настъпили аварийни ситуации в електропреносната мрежа;

18. уведомява ползвателите за времето и продължителността на прекъсване или ограничаване на достъпа до мрежата при извършване на ремонтни работи, оперативни превключвания, въвеждане в експлоатация на нови съоръжения и други подобни действия, свързани с прекъсване на електроснабдяването, които подлежат на планиране;

19. периодично, но не по-малко от веднъж на две години, проверява наименованията и технологичните означения на обектите и съоръженията и прави предложения към разпределителното предприятие при необходимост за промяната им.

Чл. 27. Специализираното диспечерско звено ползва и чрез специализирани звена експлоатира система за ТМ и ТК, като:

1. осъществява експлоатацията на телемеханичните и телекомуникационните устройства, преносните канали и телекомуникационните средства;

2. разработва инструкции за експлоатация на телемеханичните и телекомуникационните средства на СДЗ;

3. анализира работата на телемеханичните и телекомуникационните средства, обслужващи СДЗ, и изпълнява необходимите мерки за подобряване сигурността на тяхната работа;

4. дава заявки за извеждане в ремонт на телемеханичните и телекомуникационните средства.

Раздел IV

Оперативен дежурен персонал в електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите

Чл. 28. Оперативният дежурен персонал (ОДП) на електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите, в съответствие с Наредба № 9 от 2004 г. за техническата експлоатация на електрически

централи и мрежи и действащата нормативна уредба по безопасността на труда при експлоатация на електрическите уредби и съоръжения, изпълнява своите задължения, като:

1. осъществява непрекъснато дежурство и извършва оперативни превключвания под ръководството на диспечера, управляващ съответната част от мрежата;
2. следи за нормалния режим на работа на електрическите машини и съоръжения в съответствие с експлоатационните инструкции и изискванията на производителите на оборудването;
3. информира диспечера, управляващ съответната част от мрежата, за нарушенията в нормалния режим на работа на управлявания от него обект и изпълнява неговите разпореждания;
4. предава информация за електрическите товари, за действието на РЗ и автоматиката и на ПАА на диспечера, управляващ съответната част от мрежата;
5. носи отговорност за изпълнението на необходимите условия за безопасна работа;
6. допуска групи за работа в електрическите уредби съгласно действащата нормативна уредба по безопасност на труда;
7. препредава разпореждания на диспечерите от ТДУ към групите по поддържане на електропроводите и подстанциите;
8. води оперативна документация съгласно изискванията на тази наредба;
9. записва и обработва необходимите технологични параметри за обекта, свързани с неговата нормална работа;
10. записва и обработва информация за електрическите товари във вид, зададен от ТДУ и СДЗ, и я предава на съответното СДЗ или ТДУ;
11. предава информация за прихода, разхода и складовите наличности на горива в съответната централа.

Чл. 29. При оперативна подчиненост едновременно на ТДУ и СДЗ оперативният дежурен персонал изпълнява с приоритет разпорежданията на диспечера от ТДУ, освен в случаите, свързани със:

1. опасност за здравето или живота на хора;
2. опасност от замърсяване на околната среда;
3. предотвратяване и ликвидиране на аварийни ситуации;
4. опасност от нанасяне на значителни материални щети на обекти на ЕЕС или на потребителите.

Чл. 30. Оперативните превключвания в телемеханизираните подстанции без оперативен дежурен персонал се извършват от диспечера или от оперативния персонал, разполагащ със средства за телемеханично управление.

Глава четвърта

СПЕЦИФИЧНИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ЗАЕМАНЕ НА ДЛЪЖНОСТИТЕ, СВЪРЗАНИ С ОПЕРАТИВНОТО УПРАВЛЕНИЕ. КОНТРОЛ НА ПРОФЕСИОНАЛНАТА КВАЛИФИКАЦИЯ

Раздел I

Оперативен персонал от централното диспечерско управление и от

териториалните диспечерски управления

Чл. 31. (1) Длъжността "Инженер енергиен диспечер" - "Дежурен диспечер" от ЦДУ и ТДУ, може да бъде заемана от лица с придобита магистърска степен по специалността "Електроенергетика", както и други, сходни на нея.

(2) За заемане на длъжността по ал. 1 лицата трябва да имат и трудов стаж по специалността не по-малък от 3 г.

Чл. 32. До започването на самостоятелна работа дежурните диспечери от ЦДУ и ТДУ преминават обучение по утвърдена от директора на ЦДУ програма за срок не по-малък от 6 месеца.

Чл. 33. По време на обучението си дежурният диспечер няма право да издава, препредава и изпълнява оперативни разпореждания.

Чл. 34. След завършване на обучението дежурните диспечери полагат изпит пред квалификационна комисия, назначена от изпълнителния директор на ЕСО - ЕАД.

Чл. 35. (1) При успешно полагане на изпита комисията по чл. 34 дава разрешение на дежурния диспечер за дублиране на длъжността за срок, определен в изпитния протокол, но не по-малко от 12 работни смени.

(2) Дублирането на длъжността по ал. 1 се осъществява под контрола на правоспособен диспечер.

(3) За срока по ал. 1 дублиращият и контролиращият го правоспособен диспечер носят отговорност в еднаква степен за своите действия.

Чл. 36. Диспечерският персонал от ЦДУ и ТДУ полага периодични изпити по безопасност на труда, техническа експлоатация и по експлоатационните инструкции в срокове и пред комисии, предвидени в действащата нормативна уредба по безопасност на труда при експлоатация на електрическите уредби и съоръжения и в Наредба № 9 от 2004 г. за техническата експлоатация на електрически централи и мрежи.

Раздел II

Оперативен персонал от специализираните диспечерски звена на електроразпределителните предприятия

Чл. 37. (1) Длъжността "Дежурен диспечер" от СДЗ може да бъде заемана от лица с придобита магистърска или бакалавърска степен или средно образование по специалността "Електроенергетика", както и други, сходни на нея.

(2) За заемане на длъжността по ал. 1 лицата трябва да имат и трудов стаж по специалността не по-малък от 3 г.

Чл. 38. До започването на самостоятелна работа дежурните диспечери от СДЗ преминават обучение по утвърдена от ръководителя на СДЗ програма за срок не по-малък от 3 месеца.

Чл. 39. По време на обучението си дежурният диспечер няма право да издава, препредава и изпълнява

оперативни разпореждания.

Чл. 40. След завършване на обучението дежурните диспечери полагат изпит пред квалификационна комисия, назначена от ръководителя на разпределителното предприятие, в която участва представител на Електроенергийния системен оператор.

Чл. 41. (1) При успешно полагане на изпита комисията по чл. 40 дава разрешение на дежурния диспечер за дублиране на длъжността за срок, определен в изпитния протокол, но не по-малко от 12 работни смени.

(2) Дублирането на длъжността по ал. 1 се осъществява под контрола на правоспособен диспечер.

(3) За срока по ал. 1 дублиращият и контролиращият го правоспособен диспечер носят отговорност в еднаква степен за своите действия.

Чл. 42. Диспечерският персонал от СДЗ полага периодични изпити по безопасност на труда, техническа експлоатация и по експлоатационните инструкции в срокове и пред комисии, предвидени в действащата нормативна уредба по безопасност на труда при експлоатация на електрическите уредби и съоръжения и в Наредба № 9 от 2004 г. за техническата експлоатация на електрически централи и мрежи.

Раздел III

Оперативен дежурен персонал в електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите

Чл. 43. Като ОДП в електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите се назначават лица с придобита магистърска или бакалавърска степен или средно образование по специалността "Електроенергетика", както и други, сходни на нея.

Чл. 44. Лицата от ОДП до започването на самостоятелна работа преминават обучение по определена програма за срок не по-малък от един месец.

Чл. 45. По време на обучението си лицата от ОДП нямат право да извършват действия, свързани с оперативното управление.

Чл. 46. След завършване на обучението лицата от ОДП полагат изпит пред квалификационна комисия, назначена със заповед на ръководителя на съответното предприятие.

Чл. 47. (1) При успешно полагане на изпита комисията по чл. 46 дава разрешение на съответното лице от ОДП за дублиране на длъжността за срок, определен в изпитния протокол, но не по-малко от 12 работни смени.

(2) Дублирането по ал. 1 се осъществява под контрола на правоспособен оперативен персонал.

(3) За срока по ал. 1 дублиращият и контролиращият го оперативен персонал носят отговорност в еднаква степен за своите действия.

Чл. 48. Оперативният дежурен персонал полага периодични изпити по безопасност на труда, техническа експлоатация и по експлоатационните инструкции в срокове и пред комисии, предвидени в действащата нормативна уредба по безопасност на труда при експлоатация на електрическите уредби и съоръжения и в Наредба № 9 от 2004 г. за техническата експлоатация на електрически централи и мрежи.

Глава пета

ПРАВИЛА ЗА РАБОТА НА ОПЕРАТИВНИЯ ДЕЖУРЕН ПЕРСОНАЛ

Раздел I

Правила за работа на дежурните диспечери от Централното диспечерско управление и от териториалните диспечерски управления

Чл. 49. Дежурните диспечери от ЦДУ и ТДУ освен от тази наредба се ръководят в своята дейност и от нормативните актове и документите, посочени в приложения № 2 и 3.

Чл. 50. (1) Дежурните диспечери са длъжни да спазват нормалната схема на електропреносната мрежа за съответния сезонен режим, приета на специализиран експертен съвет на ЦДУ.

(2) Промени в нормалната схема на електропреносната мрежа могат да се извършват:

1. при изпълнение на разрешени заявки за ремонт или технически прегледи на съоръженията, като схемата се възстановява след приключване на работата по разрешените заявки;
2. за предотвратяване или при настъпване на нарушения в нормалната работа с цел осигуряване на електрозахранването на потребителите - при спазване на изискванията за сигурност в работата на ЕЕС.

Чл. 51. (1) Разпорежданията на оперативния персонал на ЦДУ са задължителни за изпълнение от оперативния персонал на ТДУ, а тези на оперативния персонал на ТДУ - за оперативния персонал на СДЗ, на производители на електрическа енергия, ползватели на електропреносната мрежа и на субекти, експлоатиращи електроенергийни обекти и електрически уредби на потребители, присъединени към електропреносната мрежа.

(2) В случаите, когато изпълнението на разпореждане по ал. 1 представлява опасност за живота и здравето на хората, води до замърсяване на околната среда или до повреди по съоръженията, длъжният да изпълни разпореждането дежурен персонал изрично предупреждава за това оперативния персонал, издал разпореждането, който на своя отговорност може да го потвърди или отмени.

(3) За забавено изпълнение или за неизпълнение на разпорежданията отговорност носят лицата от дежурния персонал и техните преки оперативни и административни ръководители.

(4) Дежурните диспечери от ЦДУ и ТДУ са длъжни да подадат рапорт до директора на ЦДУ за всички случаи на нарушаване на оперативната дисциплина или неизпълнение на дадените от тях разпореждания.

Чл. 52. Дежурните диспечери от ТДУ са длъжни да дадат незабавно информация на дежурните диспечери в ЦДУ за:

1. смущения в нормалната работа, повреди и изключвания на основните съоръжения на енергийните обекти;
2. задействане на релейните защиты, автоматиката и противоаварийната автоматика;
3. смущения в електроснабдяването;
4. нарушения на утвърдените графици за активна мощност и напрежение;
5. отпадане на средствата за АСДУ първа група;

6. злополуки с хора;

7. пожари, замърсяване на околната среда и други аварийни събития, които могат да имат неблагоприятни последици върху нормалната работа на ЕЕС;

8. наличие на ядрена или радиационна авария или при нарушения в регламента на експлоатацията на ядрени съоръжения, водещи до намаляване степента на безопасност или на тяхната мощност.

Чл. 53. Оперативни разпореждания на дежурните диспечери се отменят, както следва:

1. за ЦДУ - от ръководителя на отдел "Оперативно-диспечерски", от главния диспечер, от заместник-директора на ЦДУ, от директора на ЦДУ или от изпълнителния директор на ЕСО - ЕАД;

2. за ТДУ - от дежурния диспечер в ЦДУ, от ръководителя на отдел "Оперативно-диспечерски" или от ръководителя на съответното ТДУ.

Чл. 54. (1) Оперативни разпореждания за промяна на режима на работа на ЕЕС се дават на дежурните диспечери в ЦДУ от ръководителя на отдел "Оперативно-диспечерски", от главния диспечер, от заместник-директора на ЦДУ, директора на ЦДУ или изпълнителния директор на ЕСО - ЕАД;

(2) Оперативни разпореждания за промяна на режима на работа на ЕЕС в частта, намираща се под оперативно разпореждане на съответното ТДУ, се дават на дежурните диспечери в ТДУ от дежурния диспечер в ЦДУ, от ръководителя на отдел "Оперативно-диспечерски" или от ръководителя на ТДУ.

(3) Всички получени разпореждания се регистрират в писмен вид или на звукозаписно устройство.

Чл. 55. (1) Дежурните диспечери в ТДУ пряко или под координацията на ЦДУ ръководят изключването и обезопасяването на електрически съоръжения в електропреносната мрежа.

(2) Разрешението за допускане на групи за работа се дава на:

1. отговорния ръководител (допускащия) или на изпълнителя на работата - при ремонтни дейности по кабелните и въздушните електропроводи;

2. дежурния персонал в подстанциите и електрическите централи - при работа в електрическите уредби.

Чл. 56. (1) Дежурните диспечери в ТДУ пряко или под координацията на ЦДУ ръководят въвеждането в работа или предаването в резерв на ремонтираните електрически съоръжения в електропреносната мрежа след получаване на съобщение за завършване на работата от длъжностните лица, на които са предадени обезопасените съоръжения.

(2) За електропроводи, които свързват обекти, управлявани от различни ТДУ, действията по изключването, обезопасяването и включването се извършват съгласувано от дежурните диспечери в съответните ТДУ под координацията на диспечера на искащата ремонтна страна.

Чл. 57. (1) За осигуряване на надеждна работа на оперативно управляваната част от ЕЕС дежурните диспечери имат право при нарушения в нормалната ѝ работа:

1. да отменят изпълнението на ремонтни работи по разрешени заявки;

2. при аварийно изключване на въздушен електропровод от собствените релейни защиты или след неуспешно АПВ да направят еднократна проба за включване;

3. ако пробата е неуспешна, да обявят електропровода за аварийен и да разпоредят извънреден обход;

4. ако автоматичното изключване на въздушния електропровод е при лоши атмосферни условия в даден район

на трасето, може да се извърши втора проба за включване след нормализиране на обстановката в района.

(2) Допуска се повече от една проба на аварийно изключил въздушен електропровод в следните случаи:

1. при лишаване от електрозахранване на потребители, присъединени към електропреносната мрежа;
2. при недопустимо претоварване на електропроводи или трансформатори, елементи на електропреносната мрежа;
3. при локализиране на повредения участък;
4. при недопустимо намаляване сигурността на ЕЕС.

Чл. 58. Дежурните диспечери имат право в рамките на своето дежурство оперативно да разрешават въвеждане във и извеждане от работа или резерв на съоръжения от оперативно управляваната част от ЕЕС.

Чл. 59. В командните зали на ЦДУ и ТДУ не се допускат лица, които нямат пряко отношение към оперативната работа. По време на аварийни събития или тежки нарушения в нормалната работа на ЕЕС дежурните диспечери имат право да отстранят всички лица, които пречат на оперативната работа.

Чл. 60. (1) Диспечерите изпълняват дежурството си по график от смени, в състав не по-малък от двама души. За ЦДУ и ТДУ графикът се изготвя от ръководителя на отдел "Оперативно-диспечерски" и се утвърждава от ръководителя на съответното диспечерско управление.

(2) В случай на неявяване за дежурство на следващия по графика дежурният на смяна е длъжен да уведоми прекия си ръководител и да продължи дежурството до идването на новата смяна.

(3) При приемане на смяната дежурните диспечери са длъжни да се запознаят със:

1. измененията в нормалната схема на ЕЕС, състоянието на работещите електрически централи, състоянието на основните съоръжения, предстоящите превключвания или извеждания в ремонт;
2. наличната балансираща мощност, графика за междусистемен обмен и използване на спомагателните услуги, графика за напрежение и резервите за регулирането му;
3. всички записи в оперативните документи, направени след тяхното последно дежурство;
4. оперативните и административните разпореждания;
5. доклада на предаващия смяната дежурен диспечер.

(4) При констатирани нередности дежурният диспечер уведомява преките си оперативни ръководители.

(5) Предаването и приемането на смяната се оформя в оперативния дневник с подписи.

(6) В началото на своето дежурство приелите смяната дежурни диспечери са длъжни да съберат актуална информация съобразно обхвата на своята дейност и да направят необходимите записи в оперативния дневник или на типова бланка.

Чл. 61. (1) Забранява се предаването и приемането на смяна по време на аварийни събития или тежки нарушения в нормалната работа на ЕЕС, както и по време на оперативни превключвания. В тези случаи дежурният персонал, който постъпва на смяна, е длъжен да окаже помощ на предаващия смяната персонал под негово ръководство.

(2) Приемане на смяната се разрешава само след постигане на установен режим след нарушаването на нормалната работа или след пълното нормализиране на режима.

Чл. 62. Дежурните диспечери водят оперативната и друга документация съгласно разпоредбите по глава девета, както и въвеждането на необходимите данни в информационните системи на ЦДУ.

Чл. 63. Дежурните диспечери са длъжни да събират и регистрират оперативната информация за нарушенията в нормалната работа на съоръженията и действието на РЗ, автоматиката и ПАА.

Раздел II

Правила за работа на дежурните диспечери от специализираните диспечерски звена на електроразпределителните предприятия

Чл. 64. Дежурните диспечери от СДЗ освен от тази наредба се ръководят в своята дейност и от нормативните актове и документите, посочени в приложения № 2 и 3.

Чл. 65. (1) Дежурните диспечери са длъжни да спазват нормалната схема на разпределителната мрежа за съответния сезонен режим.

(2) Промени в нормалната схема могат да се извършват:

1. при изпълнение на разрешени заявки за ремонт или ревизия на съоръженията, като схемата се възстановява след приключване на работата по разрешените заявки;
2. за предотвратяване или при настъпване на нарушения в нормалната работа - с цел осигуряване на непрекъснато електрозахранване на потребителите при спазване на изискванията за сигурност в работата на мрежата.

Чл. 66. (1) Разпорежданията на оперативния персонал на СДЗ са задължителни за изпълнение от оперативния персонал на производители на електрическа енергия, ползватели на съответната електроразпределителна мрежа и на субекти, експлоатиращи електроенергийни обекти и електрически уредби на потребители, присъединени към електропреносната и/или към съответната електроразпределителна мрежа.

(2) В случаите, когато изпълнението на разпорежданията по ал. 1 представлява опасност за живота и здравето на хората, води до замърсяване на околната среда или до повреди по съоръженията, длъжният да изпълни разпореждането дежурен персонал изрично предупреждава за това оперативния персонал, издал разпореждането, който на своя отговорност може да го потвърди или отмени.

(3) За забавено изпълнение или за неизпълнение на разпорежданията отговорност носят лицата от дежурния персонал и техните преки оперативни и административни ръководители.

(4) Дежурните диспечери от СДЗ са длъжни да подадат рапорт до ръководителя на оператора на разпределителната мрежа за всички случаи на нарушаване на оперативната дисциплина или неизпълнение на дадените от тях разпореждания.

Чл. 67. Дежурният диспечер в СДЗ е длъжен незабавно да дава информация на дежурните диспечери в ТДУ, на които е пряко подчинен, за:

1. изключване на електропроводи средно напрежение, осигуряващи захранването на собствените нужди на системни подстанции и електрически централи;
2. изключване на присъединения от ПАА;

3. пожари, замърсяване на околната среда и други аварийни събития, имащи неблагоприятни последици върху нормалната работа на ЕЕС и на мрежата.

Чл. 68. Оперативни разпореждания на дежурните диспечери се отменят от ръководителя на СДЗ и от ръководителя на оператора на електроразпределителната мрежа.

Чл. 69. (1) Оперативни разпореждания за промяна на режима на работа на разпределителната мрежа се дават на дежурните диспечери от ръководителя на СДЗ или от ръководителя на оператора на електроразпределителната мрежа.

(2) Получените разпореждания се регистрират на звукозаписно устройство или в писмен вид.

Чл. 70. (1) Дежурните диспечери в СДЗ ръководят изключването и обезопасяването на електрически съоръжения в разпределителната мрежа.

(2) Разрешението за допускане на групи за работа се дава на:

1. отговорния ръководител или изпълнителя на работата при ремонтни дейности по кабелните линии и въздушните електропроводи;

2. дежурния персонал в подстанциите и електрическите централи при работа в електрическите уредби.

(3) За електропроводи, които свързват обекти, управлявани от различни СДЗ, действията по изключването, обезопасяването и включването се извършват съгласувано от дежурните диспечери в съответните СДЗ под координацията на диспечера на искащата ремонтна страна.

Чл. 71. Дежурните диспечери в СДЗ ръководят включването в работа на електрическите съоръжения в разпределителната мрежа след получаване на съобщение за завършване на работата от длъжностните лица, на които са предадени обезопасените съоръжения.

Чл. 72. За осигуряване нормална работа на оперативно управляваната от съответния диспечер част от разпределителната мрежа дежурните диспечери имат право при аварийни събития да отменят изпълнението на разрешени заявки за определено време и да нареждат изпращането на аварийни групи за оглед и отстраняване на повредите.

Чл. 73. Дежурните диспечери имат право в рамките на своето дежурство оперативно да разрешават въвеждане във и извеждане от работа или резерв на съоръжения.

Чл. 74. В командните зали на СДЗ не се допускат лица, които нямат пряко отношение към оперативната работа. По време на аварийни събития или тежки нарушения в нормалната работа на мрежата или ЕЕС дежурните диспечери имат право да отстранят всички лица, които пречат на оперативната работа.

Чл. 75. (1) Диспечерите изпълняват дежурството си по график. Графикът се утвърждава от ръководителя на СДЗ.

(2) В случай на неявяване за дежурство на следващия по графика дежурният диспечер е длъжен да уведоми прекия си ръководител и да продължи дежурството до идването на новата смяна.

(3) Дежурните, които приемат смяната, са длъжни да се запознаят със:

1. измененията в нормалната схема на разпределителната мрежа, състоянието на работещите към мрежата електрически централи, състоянието на основните съоръжения, предстоящите превключвания или извеждания

в ремонт;

2. всички записи в оперативните документи, направени след тяхното последно дежурство;

3. оперативните и административните разпореждания;

4. доклада на предаващия смяната дежурен.

(4) При констатирани нередности дежурният уведомява преките си оперативни ръководители.

(5) Предаването и приемането на смяната се оформя в оперативния дневник с подписи.

(6) В началото на своето дежурство приелите смяната диспечери са длъжни да съберат актуална информация съобразно обхвата на своята дейност и да направят необходимите записи в оперативния дневник или на типова бланка.

Чл. 76. (1) Забранява се предаването и приемането на смяна по време на аварийни събития или тежки нарушения в нормалната работа на мрежата или ЕЕС, както и по време на оперативни превключвания. В тези случаи дежурният персонал, който постъпва на смяна, е длъжен да окаже помощ на предаващия смяната персонал под негово ръководство.

(2) Приемане на смяната се разрешава само след постигане на установен режим след нарушаване на нормалната работа или след пълното нормализиране на режима.

Чл. 77. Дежурните диспечери водят оперативната и друга документация съгласно разпоредбите на глава десета.

Чл. 78. Дежурните диспечери са длъжни да събират и регистрират оперативната информация за нарушенията в нормалната работа на съоръженията и действието на РЗ, автоматиката и ПАА.

Раздел III

Правила за работа на оперативния дежурен персонал в електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите

Чл. 79. В своята дейност ОДП в електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите освен от тази наредба се ръководи и от нормативните актове и документите, посочени в приложения № 2 и 4.

Чл. 80. (1) Разпорежданията по чл. 51, ал. 1 и/или чл. 66, ал. 1 са задължителни за изпълнение от ОДП с изключение на тези, които представляват опасност за живота и здравето на хората, замърсяване на околната среда и повреди по съоръженията и при опасност от възникване на тежки производствени аварии.

(2) За забавено изпълнение или за неизпълнение на разпорежданията отговорност носят лицата от дежурния персонал и техните преки оперативни и административни ръководители.

Чл. 81. Оперативният дежурен персонал от обектите е длъжен незабавно да дава информация на дежурните диспечери, на които е оперативно подчинен, за:

1. смущения в нормалната работа, повреди и изключвания на основните съоръжения на енергийните обекти;

2. задействане на релейните защиты, автоматиката и противоаварийната автоматика;

3. смущения в електроснабдяването;
4. нарушения на утвърдените графици за активна и реактивна мощност;
5. отпадане на средства за АСДУ от всички групи;
6. злополуки с хора;
7. пожари, замърсяване на околната среда и други аварийни събития, които могат да имат неблагоприятни последици върху нормалната работа на обекта, мрежата и ЕЕС.

Чл. 82. Оперативният дежурен персонал води оперативен дневник, в който се записват всички получени разпореждания, като се отбелязват датата, часът и фамилията на лицето, дало разпореждането.

Чл. 83. Оперативният дежурен персонал няма право да променя режима на работа на обекта без разрешение или нареждане на оперативния персонал, който издава разпорежданията по чл. 51, ал. 1 и/или чл. 66, ал. 1 .

Чл. 84. Оперативният дежурен персонал изключва и обезопасява електрическите съоръжения и допуска групи за работа след получаване на разрешение от дежурния диспечер, който ръководи оперативните превключвания.

Чл. 85. Оперативният дежурен персонал въвежда в работа или резерв след ремонт електрическите съоръжения в обекта при получаване на разпореждане от дежурния диспечер.

Чл. 86. В командните зали на обектите не се допускат лица, които нямат пряко отношение към оперативната работа. По време на аварийни събития или тежки нарушения в нормалната работа на обекта или електроенергийната система ОДП има право да отстранява всички лица, които пречат на оперативната работа.

Чл. 87. (1) Оперативният дежурен персонал изпълнява дежурството си по график.

(2) В случай на неявяване за дежурство на следващия по графика дежурният на смяна е длъжен да уведоми прекия си ръководител и да продължи дежурството до идване на новата смяна.

(3) Дежурните, които приемат смяната, са длъжни да се запознаят със:

1. измененията в нормалната работа на обекта, състоянието на основните съоръжения, предстоящи превключвания или извеждания в ремонт;
2. всички записи в оперативния дневник, направени след тяхното последно дежурство;
3. оперативните и административните разпореждания;
4. доклада на предаващия смяната дежурен.

(4) При констатирани нередности дежурният уведомява преките си оперативни ръководители.

(5) Предаването и приемането на смяната се оформя в оперативния дневник с подписи.

(6) В началото на своето дежурство приелите смяна дежурни са длъжни да съберат актуална информация съобразно обхвата на своята дейност и да направят необходимите записи в оперативния дневник или на типова бланка.

Чл. 88. (1) Забранява се предаването и приемането на смяна по време на аварийни събития или тежки нарушения в нормалната работа на обекта или ЕЕС, както и по време на оперативни превключвания. В тези случаи дежурният персонал, който постъпва на смяна, е длъжен да окаже помощ на предаващия смяната

персонал под негово ръководство.

(2) Приемане на смяната се разрешава само след постигане на установен режим или след пълното нормализиране на режима на обекта.

Чл. 89. Дежурните водят оперативната и друга документация съгласно разпоредбите на глава девета.

Чл. 90. Дежурните са длъжни да събират и регистрират оперативната информация за нарушенията в нормалната работа на съоръженията и действието на РЗ, автоматиката и ПАА.

Глава шеста

РЕД ЗА ОФОРМЯНЕ НА ЗАЯВКИ

Раздел I

Дейности, изискващи оформяне на заявки за извършване на работа по съоръженията в електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите

Чл. 91. (1) Оформяне на заявки за извършване работа по съоръженията в електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите се извършва в следните случаи:

1. въвеждане в експлоатация или пробно включване на нови съоръжения и енергийни обекти;
2. провеждане на изпитвания на енергийните съоръжения, свързани с превключвания или промени в схемата на енергийните обекти и ЕЕС, както и в режима на работа на релейната защита, автоматиката и противоаварийната автоматика;
3. извеждане от работа или от резерв на съоръжения, свързани с производството, преноса, преобразуването и разпределението на електроенергия, както и на релейната защита, автоматиката и противоаварийната автоматика и средствата на автоматизираната система за диспечерско управление;
4. прекратяване на достъпа до мрежата и преноса на електрическа енергия при неизпълнение на договорите от страна на потребителите, присъединени към електропреносната мрежа или към електроразпределителните мрежи;
5. режимни ограничения в работата на електропроизводствените мощности.

(2) Заявките по ал. 1 се подават в писмен вид до съответното ТДУ или СДЗ по телекс, факс, електронна поща или куриер.

(3) Заявката съдържа:

1. наименованието на съоръжението и местата на промяна режима на работа;
2. началото и края за извършване на работата;
3. промяната в режима на работа;
4. причината за исканата промяна;
5. аварийната готовност за възстановяване на нормалния режим;

6. фамилията на лицето, поискала заявката;

7. в забележка се посочват изпълнението на предварителни условия, ако има необходимост от това, за провеждане на заявката; отбелязват се и евентуалните последици от изпълнението на заявката.

(4) В случаите, когато подадената заявка е свързана с временно прекъсване или ограничаване на достъпа до съответната мрежа, тя трябва да съдържа освен реквизитите по ал. 3 и фамилията на лицето, съгласувало със съответните ползватели планираното временно ограничаване или прекъсване.

Раздел II

Заявки до Централното диспечерско управление

Чл. 92. Заявките до ЦДУ се подават от ръководителя на ТДУ.

Чл. 93. Директорът или заместник-директорът на ЦДУ, а при тяхно отсъствие - главният диспечер, разрешава заявките за:

1. извеждане на електропроизводствени мощности в планов ремонт;
2. прекратяване преноса на електрическа енергия към потребителите, пряко присъединени към електропреносната мрежа, при неизпълнение от тяхна страна на договорите за продажба на електрическа енергия, при условията по чл. 123, ал. 3 ЗЕ;
3. прекратяване или ограничаване на достъпа до електропреносната мрежа при условията по чл. 118, ал. 2 ЗЕ.

Чл. 94. Главният диспечер, а при негово отсъствие началникът на отдел "Оперативно-диспечерски", разрешава заявките за:

1. провеждане на изпитвания на енергийни съоръжения;
2. работа по съоръжения, елементи на електропреносната мрежа, блокиращи мощности над 5 MW или присъединени към разпределителната мрежа, определящи режима на ползване на вода от комплексните язовири;
3. въвеждане на нови съоръжения и електроенергийни обекти с работни мощности над 5 MW;
4. работа по съоръжения в електрическите централи и системни подстанции, от които се определя сигурността на работа на обектите, дадени в списък, одобрен от ЦДУ;
5. работа по устройствата на ПАА;
6. работа по релейните защиты и автоматиката на съоръженията с напрежение 220 kV и по-високо;
7. средства на АСДУ първа група;
8. извеждане на електропроизводствени мощности в престой за поддръжка;
9. режимни ограничения в работата на електропроизводствените мощности, присъединени към електропреносната мрежа.

Чл. 95. Началникът на отдел "Оперативно-диспечерски" разрешава заявките за:

1. работа по съоръженията на електропреносната мрежа с напрежение 220 kV и по-високо;

2. работа по средствата за регулиране на напрежението в електропреносната мрежа;
3. работа по електропроводи от разпределителната мрежа, които осигуряват собствените нужди на централи и подстанции, свързани към електропреносната мрежа, одобрени по списък от ЦДУ;
4. работа по шинни системи с напрежение 110 kV на системни подстанции.

Чл. 96. Дежурните диспечери в ЦДУ оперативно могат да разрешават заявки по чл. 94 и 95 с продължителност не по-голяма от времето на тяхното дежурство.

Раздел III

Заявки до териториалното диспечерско управление

Чл. 97. (1) Заявките до ТДУ се подават от упълномощени лица на:

1. разпределителното предприятие - за елементи на електроразпределителната мрежа, влияещи върху ЕЕС;
2. мрежови район или подрайон на ЕСО - за елементи на електропреносната мрежа;
3. инвеститора (възложителя) - за включване на нови обекти и съоръжения, влияещи върху ЕЕС;
4. електропроизводственото предприятие - за основни и спомагателни съоръжения, влияещи върху ЕЕС;
5. потребителя, присъединен към електропреносната мрежа - за основни и спомагателни съоръжения, влияещи върху ЕЕС;
6. собственици на водни басейни и хидротехнически съоръжения, които влияят върху работата на електрическите централи;
7. НК "Железопътна инфраструктура" - за елементи на електроразпределителните мрежи на железопътния транспорт, влияещи върху ЕЕС;
8. обществения доставчик - за прекратяване на доставката на електрическа енергия при неизпълнение на договорните условия от страна на потребител.

(2) Всяко лице подава заявка само за съоръженията, които експлоатира.

(3) Когато за извършване на дадена дейност е необходима промяна в режима на работа на различни съоръжения, се подава отделна заявка за всяко съоръжение.

Чл. 98. Ръководителят на ТДУ, а при негово отсъствие - ръководителят на отдел "Оперативно-диспечерски", разрешава заявките за:

1. работа по електропроизводствени мощности до 5 MW, присъединени към електропреносната мрежа;
2. работа по електропроизводствени мощности, присъединени към разпределителната мрежа, определящи режима на ползване на вода от комплексните язовири;
3. работа по електропроводи и шинни системи с напрежение 110 kV, освен в случаите по чл. 94, т. 2 и чл. 95, т. 3 и 4 ;
4. работа по силови трансформатори 110 kV/СрН;
5. работа по електропроводи от разпределителната мрежа, осигуряващи резервно захранване за собствени нужди на електрически централи и системни подстанции, освен в случаите по чл. 94, т. 4 ;

6. работа по средства на АСДУ втора група;
7. работа по релейната защита и системна автоматика с напрежение до 110 kV включително;
8. работа по изводни полета и изводи на ползватели, присъединени към електропреносната мрежа.

Чл. 99. Дежурните диспечери в ТДУ оперативно могат да разрешават заявки по чл. 98 с продължителност не по-голяма от времето на тяхното дежурство.

Раздел IV

Заявки до специализираните диспечерски звена на електроразпределителните предприятия

Чл. 100. Заявките до СДЗ се подават от упълномощени лица на:

1. енергийните предприятия, експлоатиращи съответните съоръжения;
2. производителите на електрическа енергия, присъединени към разпределителната мрежа, освен в случаите по чл. 94, т. 2 ;
3. потребителите на електрическа енергия за стопански нужди, собствениците на електрически уредби и електропроводи ВН и СрН, а във всички останали случаи - чрез поделенията на ЕСО или електроразпределителни предприятия.

Чл. 101. Ръководителят на СДЗ, а при негово отсъствие - старшият диспечер, разрешава заявките за:

1. работа по всички съоръжения на разпределителната мрежа, включително и трансформаторните полета средно напрежение, с изключение на директно присъединените към електропреносната мрежа (чл. 98, т. 8);
2. работа по силови трансформатори 110 kV/СрН - собственост на разпределителното предприятие;
3. работа по електропроизводствени мощности, присъединени към разпределителната мрежа, освен в случаите по чл. 98, т. 2 ;
4. работа по електропроводи с напрежение 110 kV, които са на оперативно подчинение на СДЗ, след съгласуване със съответното ТДУ;
5. работа по средства на АСДУ трета група;
6. прекъсване на електрозахранването на потребители при неизпълнение от тяхна страна на договорите за продажба на електрическа енергия, при условията на чл. 123, ал. 3 ЗЕ.

Раздел V

Срокове за подаване и разрешаване на заявки

Чл. 102. (1) Заявките за ремонт или промени в режима на работа на електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите, които не водят до ограничаване на потребителите и производителите и не намаляват категорията по осигуреност на електроснабдяването, се подават не по-рано от 7 денонощия и не по-късно от 48 часа преди времето за извеждане на съответното съоръжение в ремонт.

(2) Заявките по ал. 1 за извеждане на съоръжения в ремонт в почивни дни или за първия работен ден след почивните дни се подават най-късно 48 часа преди почивния ден.

Чл. 103. Заявки, които са свързани с ограничаване на ползватели (потребители или производители) или намаляват категорията по осигуреност на електроснабдяването, се подават в сроковете по чл. 102, съответно увеличени с времето, необходимо за предизвестяване на прекъсването, отразено в договорите за достъп или ползване на мрежата или за продажба на електрическа енергия.

Чл. 104. Заявките за пробно включване на ремонтирани или за въвеждане в експлоатация на нови съоръжения и енергийни обекти за изпитвания, свързани със сложни превключвания или със значителни промени в схемите на енергийните обекти и ЕЕС, както и в режима на работа на релейната защита, автоматиката и противоаварийната автоматика се подават до съответното ТДУ най-малко 72 часа преди започване на изпитванията.

Чл. 105. (1) Заявки при аварийни ситуации могат да се подават по всяко време на денонощието до дежурния диспечер на съответното диспечерско управление или СДЗ. Дежурният диспечер на своя отговорност може да разреши заявката, когато работата по съоръжението ще бъде завършена през време на неговото дежурство.

(2) Заявки за работа за по-дълъг срок се разрешават съгласувано с висшестоящия оперативен ръководител.

Чл. 106. (1) Подадените заявки при спазване на всички условия по чл. 102 - 105 не задължава ЦДУ, ТДУ или съответно СДЗ непременно да разреши осъществяването им в исканото време.

(2) В зависимост от прогнозираните режимни условия подадена заявка може да бъде разрешена за исканото време, да бъде разрешена за друг срок или да бъде отказана.

(3) Разрешението по ал. 1 по съвременен подадените заявки по чл. 102 - 105 се съобщава най-късно до 15 ч. на работния ден, предхождащ деня за провеждане на заявката.

(4) В случаите на разрешена заявка, когато по независещи от съответния оператор причини дежурният диспечер не разреши нейното провеждане поради изменени текущи условия, диспечерът не носи отговорност за възможни вреди.

(5) В случаите на разрешена заявка, когато нейното осъществяване е започнато, но се забавя или проваля по независещи от съответния оператор причини, диспечерът не носи отговорност за възможни вреди, в това число от изменен график на оперативните превключвания.

Глава седма

ОПЕРАТИВНИ РАЗГОВОРИ

Раздел I

Ред за използване на диспечерските средства за телекомуникации

Чл. 107. Диспечерските средства за телекомуникации са предназначени за осигуряване на оперативното и технологичното управление на ЕЕС и се използват приоритетно от оперативния персонал.

Чл. 108. Предимство при ползването на диспечерските средства за телекомуникации има оперативният

персонал, който има право да дава задължителни за изпълнение разпореждания съгласно чл. 51, ал. 1 и чл. 66, ал. 1 .

Чл. 109. При повикване по телефона дежурните лица от обектите на ЕЕС са длъжни да се обадят веднага, като съобщят наименованието на обекта и фамилното си име.

Чл. 110. При водене на оперативните разговори обектите и съоръженията се назовават с техните имена и технологични означения. Дежурните лица повтарят дадените им разпореждания и съобщения, за да се провери правилното им разбиране.

Чл. 111. (1) Оперативните разговори се записват на звукозаписващо устройство.

(2) Записите по ал. 1 се съхраняват един месец, освен случаите, когато е необходим по-дълъг срок за анализ на действията на оперативния персонал.

Раздел II

Действия на оперативния персонал при неизправност на средствата за телекомуникации

Чл. 112. При неизправност на диспечерските средства за пряка телекомуникационна връзка оперативният персонал в обекта е длъжен да използва всички възможни съобщителни канали и да даде необходимата информация на съответното диспечерско управление.

Чл. 113. При пълна липса на телекомуникационна връзка оперативният персонал действа съгласно местните инструкции за енергийния обект.

Глава осма

ОБСЛУЖВАНЕ НА СРЕДСТВАТА ЗА ТЕЛЕМЕХАНИКА, ТЕЛЕКОМУНИКАЦИИ И ОПЕРАТИВНИ ИНФОРМАЦИОННО-УПРАВЛЯВАЩИ СИСТЕМИ

Чл. 114. Средствата за телемеханика (ТМ, включващи САУП и ПП), ТК и ОИУС се обслужват от съответните отдели и групи в ЦДУ, ТДУ и СДЗ и от специализирания персонал към ЕСО и разпределителните предприятия при спазване на следната категоризация:

1. I група - средствата, които обслужват ЦДУ, ТДУ и обектите със системно значение, по списък, одобрен от директора на ЦДУ;
2. II група - средствата, които обслужват ТДУ и не са посочени в списъка по т. 1;
3. III група - средствата, които обслужват СДЗ и обекти от разпределителните мрежи.

Чл. 115. (1) Обслужването на средствата за ТМ, ТК и ОИУС включва техния монтаж, демонтаж, проверка, профилактика, настройка, поддържане на база от данни и отстраняване на повреди.

(2) Работата по монтажа, демонтажа и периодичните огледи на съоръженията за ВЧ обработка на електропроводите и съединителните кутии на оптичните мълниезащитни въжета се извършва от персонала за

експлоатация и ремонт на електропреносната/електроразпределителната мрежа.

(3) Работата по входните/изходните вериги на апаратурите за телеизмерване, телесигнализация, телеуправление и др., както и техният монтаж и демонтаж се извършват от отделите или групите по релейна защита и автоматика на съответното предприятие, обслужващо обекта.

(4) Апаратурите и връзките между тях се настройват и поддържат от персонала на отделите и групите по ТМ и ТК в ТДУ.

(5) Телефонните кабели и други свързочни съоръжения (телефонни апарати, комутатори и др.), монтирани в обектите на ЕЕС за целите на оперативното управление, се поддържат от персонала, обслужващ обекта.

Чл. 116. Профилактиката на средствата за АСДУ се извършва по предварително утвърден график, като извеждането им от експлоатация се извършва със заявки, подадени по общия ред.

Чл. 117. Средствата за ТМ и ТК и ОИУС след ремонт или профилактика се въвеждат след проверка на правилното им действие и предаването им в разпореждане на дежурните диспечери.

Чл. 118. (1) При констатиране на неизправност дежурният персонал в съответния обект незабавно уведомява дежурния диспечер, под чието оперативно разпореждане се намира.

(2) Диспечерът прави запис в съответния дневник за повреди и действия съгласно съответната инструкция.

Глава девета

ОПЕРАТИВНА ДОКУМЕНТАЦИЯ

Чл. 119. (1) В ЦДУ и ТДУ се води оперативна документация и информационни системи в следния минимален типов обем:

1. оперативен дневник;
2. дневник за заявки;
3. дневник за дадените разрешения за допускане до работа по съоръжения на ЕЕС;
4. бюлетин за нарушенията в нормалната работа на съоръженията;
5. дневник за действието на релейните защиты и автоматиките;
6. дневници за разпорежданията;
7. дневници за повреди по ТМ и ТК;
8. дневник за повредите по ОИУС;
9. одобрена еднолинейна схема на ЕЕС или на съответната част;
10. електрическите и технологичните схеми на съответните обекти;
11. часова ведомост за мощностите, потоците и напреженията на мрежата, ежедневните приходи и разходи за складови наличности на горива и притоците и разходите на вода в комплексните язовири;
12. типова бланка, отразяваща текущото състояние на схемата на контролираната от съответното диспечерско управление или СДЗ част от мрежата, която е неразделна част от оперативния дневник;

13. регистратор за използване на източниците на балансираща енергия (само за ЦДУ);
14. регистратор на графичите за доставки (покупка, продажба, обмен);
15. регистратор на графичите за спомагателни услуги;
16. регистратор на предоставена пропускателна/преносна способност;
17. регистратор на електромерна информация (за фактическата брутна мощност на управляваните агрегати, за фактическия междусистемен обмен);
18. база обобщени нетни електромерни данни, получавани от преносното и разпределителните предприятия;
19. регистратор на сигналите и нарушените граници.

(2) Дневниците, които се водят в писмена форма, се прономероват и прошнуроват.

(3) Информацията от документацията, която се води чрез средствата на изчислителната техника, се съхранява на защитен електронен носител.

Чл. 120. В СДЗ се води оперативна документация и се поддържат информационни системи в следния минимален типов обем:

1. оперативен дневник и/или типова бланка, отразяваща всички извършени превключвания и настъпили промени в схемата на електроразпределителната мрежа;
2. дневник за заявки;
3. дневник/бюлетин за смущенията и нарушенията в електроразпределителната мрежа;
4. дневник за разпорежданията;
5. часова ведомост за товарите и напреженията в мрежата;
6. информационни системи/бази данни: за релейни защиты и автоматики, за провеждане на мероприятия по ограничение на потреблението, извадки от сключените договори с потребители за стопански нужди, сключени двустранни и тристранни споразумения за съвместно оперативно управление със собственици на електрически уредби и т.н.);
7. одобрена еднолинейна схема на частта от електроразпределителната мрежа, която е на оперативно подчинение на съответното СДЗ;
8. електрическите и технологичните схеми на обектите, намиращи се на оперативно подчинение на съответното СДЗ.

Чл. 121. В електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите се води оперативна документация в следния минимален обем:

1. оперативен дневник;
2. дневник за повредите по съоръженията;
3. дневник за действието на релейните защиты и автоматики;
4. дневници за разпорежданията;
5. дневници за повреди по ТМ и ТК;
6. еднолинейна схема на обекта;
7. база електромерни данни;

8. регистратор на сигналите и нарушените граници.

Чл. 122. (1) В оперативния дневник се записват в хронологичен ред с точно означаване на часа и минутата:

1. оперативните превключвания (разпоредени или телемеханични);
2. промените в нормалния режим на работа на ЕЕС;
3. разрешението за допускане на работни групи за работа по съоръженията, които са на оперативно подчинение на съответния диспечер, номера на заявката и наряда с фамилията и длъжността на лицето, получило разрешение за допускане до работа, изключена мощност;
4. дадените или получените разпореждания и информации, както и фамилията на лицето, дало или получило разпореждане или информация.

(2) При приемане на смяната дежурният диспечер вписва в оперативния дневник датата, часа и смяната, като предаващият и приемащият смяната се подписват.

Чл. 123. (1) В дневника за заявки се водят всички заявки, получени в съответното СДЗ.

(2) Заявките до ЦДУ и ТДУ се предават по телекс, факс или електронна поща при спазване на съответния ред и начин на оформяне на заявките.

(3) Номерацията на заявките е годишна, като всяка година на 1 януари първата заявка започва с № 1.

Чл. 124. В бюлетина на нарушенията в нормалната работа на ЕЕС се вписват в хронологичен ред с точно означаване на часа и минутата съоръжението и обектът, което има повреда и е изключено, и мощността при изключването. Вписват се и причината за изключването, когато е установена, дадени и получени разпореждания, фамилията и длъжността на лицето и условията, при които е получило разрешение за допускане до работа (наряд, заявка).

Чл. 125. (1) В дневника за действието на релейните защиты и автоматики се записва функционирането на уредите в контролираните обекти по време на смяната.

(2) Дежурният персонал в обектите на ЕЕС е длъжен при ежечасното отчитане на електромерите да обхожда и таблата на РЗ, автоматиката и ПАА, да записва и изчиства появилата се информация (блинкери, дисплеи, светодиоди и др.), като уведомява за това дежурните диспечери.

(3) При задействане на РЗ, на автоматиката и ПАА дежурният персонал е длъжен веднага за запише появилата се информация (блинкери, набрано време, дисплей, светодиоди и др.) и да ги изчисти. Тази информация се ползва като оперативна информация и се съобщава веднага след нейното появяване.

(4) За пълен анализ на действието на РЗ, на автоматиката и ПАА данните се изпращат по телекс, факс или електронна поща не по-късно от следващия работен ден до ЦДУ, ТДУ или СДЗ.

Чл. 126. (1) В дневника за разпорежданията се вписват тези, които са със срок на действие, по-голям от 24 часа.

(2) Всяко разпореждане трябва да носи пореден номер, дата, длъжността и фамилията на лицето, дало разпореждането.

(3) В случай че нареждането е направено по телефона, следва да се вписват допълнително и фамилията, и подписът на лицето, което е приело разпореждането.

(4) Длъжностните лица, за които е предназначено разпореждането, се подписват след неговото прочитане, с което удостоверяват, че са запознати със съдържанието му.

Чл. 127. (1) В дневника за използване на източниците за балансираща енергия се отразяват разпорежданията на дежурния диспечер в ЦДУ за активиране и деактивиране на източниците съгласно приоритетния списък.

(2) Всяко разпореждане съдържа:

1. дата, час и минута на издаване;
2. разпоредената стойност на увеличение или намаление на активната мощност от работната мощност на съответния агрегат;
3. кодовия номер на регистрираното предложение или заявка, което се използва;
4. фамилията/кодовия номер на лицето, получило разпореждането.

(3) Нормално дневникът за използване на източниците за балансираща енергия е част от информационна система, обслужваща балансиращия пазар. Допуска се дневникът за използване на източниците за балансираща енергия да бъде воден ръчно.

Чл. 128. В часовата ведомост диспечерите и ОДП записват за всеки час от денонощието необходимите технологични параметри, позволяващи цялостен анализ на режима на работа на ЕЕС или електроенергийния обект и електрическите уредби на потребителите.

Чл. 129. В дневниците за повреди по ТМ и ТК и по оперативните информационно-управляващи системи се отбелязват всички неизправности по тези средства, констатирани от дежурния персонал.

Чл. 130. В регистраторите на информационно-управляващите системи се отбелязват всички регистрирани величини съгласно чл. 119 , 120 и 121 .

Чл. 131. Редовното и правилното водене на оперативната документация се проверява периодично най-малко веднъж седмично от съответните длъжностни лица, които се подписват отстрани до последното записване, което са прочели.

Чл. 132. (1) Не се разрешават изтривания в оперативната документация.

(2) Поправки в оперативната документация могат да бъдат извършвани в свободното поле, като неправилният запис се зачертава с една черта, за да остане четлив.

(3) Поправката по ал. 2 се заверява с подписа на лицето, което я е направило, и с вписване на датата.

Чл. 133. След изписването на последната страница от съответния дневник той се съхранява за срок 5 години в съответното диспечерско управление, СДЗ или електроенергиен обект.

Чл. 134. (1) При наличие на автоматизирана информационна система данните, необходими за оперативната документация, се събират и обработват автоматизирано. Видът и обемът на автоматизираните обработки трябва да позволява селекция (филтър) по теми: повредени съоръжения, класифициране по продължителност на изключванията (до и над 3 минути), по брой изключени единични или групи елементи, по брой изключвания на всяко отделно съоръжение и т.н.

(2) В случаите, когато апаратурата за звукозапис на оперативните разговори обхваща 100 % от съобщителните средства на съответен диспечерски център или обект и не позволява манипулиране на съхранената информация, се допуска съвместяване на оперативния дневник със звукозаписите на дежурните диспечери или ОДП, а записите на оперативните разговори да се съхраняват за срок 5 години.

Чл. 135. Дежурните диспечери и ОДП в обектите носят отговорност за правилното водене на оперативната документация.

Чл. 136. (1) Право на достъп до съответната оперативна документация имат длъжностните лица в диспечерското управление съобразно обхвата на тяхната дейност и други лица - по списък, одобрен от съответния ръководител.

(2) Длъжностните лица, имащи право на достъп до оперативната документация в диспечерските управления и СДЗ, са длъжни да я използват единствено за служебни цели.

Чл. 137. Освен оперативната документация, която се води от дежурните диспечери и оперативния дежурен персонал, всеки диспечерски център или енергиен обект се комплектова с посочените в приложения № 2, 3 и 4 документи, както и:

1. списък на лицата, издаващи наряди, отговорните ръководители и изпълнителите на работа за съответната част от електропреносната/електроразпределителната мрежа;
2. актуализиран списък на персонала, който има право да получава информация;
3. схемите на основното и резервното захранване на диспечерския център или обекта, както и на противопожарната инсталация на съответната сграда.

Глава десета

КОНТРОЛ ПО СПАЗВАНЕ НА НАРЕДБАТА. КОНТРОЛНИ ОРГАНИ

Чл. 138. (1) (Изм. – ДВ, бр. 42 от 2015 г., в сила от 9.06.2015 г.) Контролът по спазването на тази наредба се осъществява от министъра на енергетиката.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 42 от 2015 г., в сила от 9.06.2015 г.) В изпълнение на контролните си правомощия по ал. 1 министърът на енергетиката:

1. чрез упълномощени от него лица извършва проверки на дейността на операторите на ЕЕС, на разпределителните мрежи и на разпределителните мрежи на железопътния транспорт, както и на оперативния дежурен персонал от електроенергийните обекти и електрическите уредби на производителите и потребителите на електрическа енергия;
2. уведомява органите на специализирания контрол с оглед предприемане на мерки от кръга на тяхната компетентност;
3. налага принудителни административни мерки и административни наказания.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 42 от 2015 г., в сила от 9.06.2015 г.) Министърът на енергетиката има право да изисква от проверяваните лица информация за дейността им, необходимите документи във връзка с осъществяването на контрола и ако се налага - да изисква съдействие от органи за специализиран контрол.

Чл. 139. (1) (Изм. – ДВ, бр. 42 от 2015 г., в сила от 9.06.2015 г.) Лицата по чл. 138, ал. 2, т. 1, които извършват проверки и съставят актове за установяване на извършените административни нарушения, се определят със заповед на министъра на енергетиката.

(2) При извършване на контрола контролните органи по ал. 1 имат право:

1. на свободен достъп до контролираните от тях лица и обекти за проверка;

2. да изискват от съответните длъжностни лица необходимите данни, сведения, обяснения, оперативна и друга информация, включително да извършват или възлагат извършването на експертизи, измервания и изпитвания за изясняване на техническото състояние и условията за експлоатация на обекта, включително и за правоспособността на персонала;
3. да извършват насрещни проверки и да изискват от трети лица сведения и документи, необходими за извършване на насрещните проверки;
4. да правят предложения за даване на задължителни писмени указания;
5. да правят предложения за налагане на принудителни административни мерки и административни наказания.

Чл. 140. Проверяваните лица са длъжни да осигурят всички условия за нормалното протичане на проверката и да оказват съдействие на контролните органи при условията и по реда на чл. 78, ал. 3 ЗЕ.

Чл. 141. (1) Контролните органи няма право да разгласяват служебната, производствената и търговската тайна, които са им станали известни при или по повод осъществяването на контролната дейност.

(2) Контролните органи извършват своята дейност самостоятелно или при необходимост съвместно с други специализирани контролни органи.

Чл. 142. (1) За резултатите от проверката контролните органи съставят протокол, към който прилагат събраните данни, документи и обяснения.

(2) Протоколът се подписва от съставителя и от проверяваното лице, а при отказ от страна на проверяваното лице - от двама свидетели на отказа.

(3) Въз основа на резултатите от проверката контролните органи могат да дават задължителни писмени указания на проверяваните лица и/или да съставят актове за установяване на извършените административни нарушения.

(4) Лицата, на които са дадени указания по ал. 3, уведомяват в определения им срок контролните органи за тяхното изпълнение.

Чл. 143. Държавните и общинските органи и техните администрации, както и задължените по закон лица, са длъжни да оказват съдействие на контролните органи при осъществяване на техните правомощия.

Чл. 144. (Изм. – ДВ, бр. 42 от 2015 г. , в сила от 9.06.2015 г.) Въз основа на актовете по чл. 142, ал. 3 министърът на енергетиката или упълномощено от него лице издава наказателни постановления, с които се налагат глоби или имуществени санкции за неспазването на тази наредба.

Чл. 145. Доколкото в ЗЕ и в тази наредба не е предвидено друго, установяването на административните нарушения, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършва при условията и по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. "Електроенергийни обекти" са електрическите централи и подстанции, представляващи възли на

електропреносната или на съответна електроразпределителна мрежа.

2. "Инструкция" е документ с технически правила, указания, предписания или други разпоредби, регламентиращ в случаите, предвидени в тази наредба, дейност на или свързана със операторите на електроенергийната система и на разпределителните мрежи, както и на оперативния дежурен персонал от електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите.

3. "Междусистемен електропровод" е част от електропреносните мрежи на съседни електроенергийни системи.

4. "Електроенергиен системен оператор" (ЕСО) е самостоятелно юридическо лице, получило лицензия за управление на електроенергийната система.

5. "Оператор на разпределителна мрежа" е специализирано звено на разпределително предприятие.

6. "Оператор на разпределителните мрежи на железопътния транспорт" е специализирано звено на Национална компания "Железопътна инфраструктура".

7. "Нарушаване на оперативната дисциплина" е неизпълнение на задължения, предвидени в тази наредба и съответните актове, посочени в приложения № 2, 3 и 4, както и на всички други актове, издадени от компетентен орган във връзка с оперативното управление.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. (Изм. – ДВ, бр. 42 от 2015 г. , в сила от 9.06.2015 г.) Указания по прилагане на наредбата се дават от министъра на енергетиката.

§ 3. Тази наредба отменя Наредба № 8 от 2004 г. за условията и реда, при които се осъществява дейността на операторите на електроенергийната система и на разпределителните мрежи, както и на оперативния дежурен персонал от електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите (ДВ, бр. 79 от 2004 г.).

§ 4. Тази наредба се издава на основание чл. 115 от Закона за енергетиката.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Наредбата за изменение и допълнение на Наредба № 16-334 от 2007 г. за топлоснабдяването

(ДВ, бр. 42 от 2015 г., в сила от 9.06.2015 г.)

.....

§ 25. В Наредба № РД-16-57 от 2008 г. за дейността на операторите на електроенергийната система и на разпределителните мрежи, както и на оперативния дежурен персонал от електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите (ДВ, бр. 17 от 2008 г.) навсякъде думите "министърът на икономиката и енергетиката" и "министъра на икономиката и енергетиката" се заменят съответно с "министърът на енергетиката" и "министъра на енергетиката".

.....

Приложение 1

към чл. 4

Териториални диспечерски управления на територията на Република България

1. Териториално диспечерско управление "Изток" със седалище Варна.
2. Териториално диспечерско управление "Запад" със седалище София.
3. Териториално диспечерско управление "Север" със седалище Плевен.
4. Териториално диспечерско управление "Юг" със седалище Пловдив.

Приложение 2

към чл. 49, 64, 79 и 137

Нормативни актове, от които се ръководят дежурните диспечери

в ЦДУ, ТДУ и СДЗ и оперативния дежурен персонал от

електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите

1. Закон за енергетиката.

2. Наредба 3 от 2004 г. за устройството на електрическите уредби и електропроводните линии (ДВ, бр. 90 и 91 от 2004 г.).

3. Наредба 9 от 2004 г. за техническата експлоатация на електрически централи и мрежи.

4. Наредба 4 от 2004 г. за техническа експлоатация на енергообзавеждането (ДВ, бр. 99 от 2004 г.).

5. Наредба 10 от 2004 г. за реда за въвеждане на ограничителен режим, временно прекъсване или ограничаване на производството или снабдяването с електрическа енергия, топлинна енергия и природен газ (ДВ, бр. 63 от 2004

г.).

6. Правила за управление на електроенергийната система, приложение към

т. 1 на Решение П-5 от 2007 г. на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране.

7. Правила за управление на електроразпределителните мрежи, приложение

към т. 1 на Решение П-6 от 2007 г. на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДВ, бр. 66 от 2007 г.).

8. Правила за условията и реда за достъп до електропреносната и електроразпределителните мрежи, приложение към т. 1 на Решение П-4 от 2007

г. на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДВ, бр. 56 от 2007 г.).

9. Правила за измерване на количеството електрическа енергия, приети с

Решение П-1 от 2007 г. на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДВ, бр. 38 от 2007 г.).

10. Правила за търговия с електрическа енергия, приложение към т. 1 на

Решение П-1 от 2006 г. на Държавната комисия за енергийно и водно

регулиране (ДВ, бр. 13 от 2007 г.).

11. Други нормативни или административни актове, засягащи оперативното управление на ЕЕС и разпределителните мрежи.

Приложение 3

към чл. 49, 64 и 137

Документи, от които се ръководят дежурните диспечери в ЦДУ, ТДУ и СДЗ

1. Инструкция за регулиране на напрежението на ЕЕС.
2. Инструкция за разследване, класифициране и отчитане на нарушенията в нормалната работа на съоръженията в енергийните обекти.
3. Наръчник за опериране на UCTE.
4. Насоки за опериране на ETSO.
5. Инструкции за експлоатация на релейните защиты и автоматиката.
6. Инструкции за експлоатация на ПАА.
7. Инструкции за работа със системата за автоматично регулиране на честотата и мощността.
8. Инструкции за експлоатация на средствата на ОИУС, телемеханика и телекомуникации (ТМ и ТК).
9. Инструкции за експлоатация на обектите, намиращи се на оперативно подчинение.
10. Режим на работа на ЕЕС на Република България или на частта от нея за съответните периоди (само за ЦДУ и ТДУ).
11. План за възстановяване на ЕЕС след тежки аварии.
12. Договори за достъп, студен резерв и спомагателните услуги на ЕСО и договорите за ползване на мрежата и търговия с електроенергия на преносното/разпределителното предприятие с производителите на електрическа енергия, присъединени към електропреносната/електроразпределителната мрежа, и графиците за тяхната работа в частта, отнасяща се до оперативното управление.
13. Договори за достъп, ползване на мрежата и спомагателните услуги и продажба на електрическа енергия между ЕСО и преносното предприятие с потребителите, директно присъединени към електропреносната мрежа, в частта, отнасяща се до оперативното управление.
14. График, условия и схеми за ограничаване на потребителите и производителите.

Приложение 4

към чл. 79 и чл. 137

Нормативни актове и документи, от които се ръководи оперативният дежурен персонал

от електроенергийните обекти и електрическите уредби на потребителите

1. Наредба 3 от 2004 г. за устройството на електрическите уредби и електропроводните линии.

2. Наредба 9 от 2004 г. за техническата експлоатация на електрически централи и мрежи.

3. Наредба 4 от 2004 г. за техническа експлоатация на енергообзавеждането.

4. Правила за управление на електроенергийната система, приложение към

т. 1 на Решение П-5 от 2007 г. на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране.

5. Правила за управление на електроразпределителните мрежи, приложение

към т. 1 на Решение П-6 от 2007 г. на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране.

6. Правила за измерване на количеството електрическа енергия, приети с

Решение П-1 от 2007 г. на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране.

7. Правила за търговия с електрическа енергия, приложение към т. 1 на

Решение П-1 от 2006 г. на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране.

8. Договори за достъп до електропреносната и електроразпределителните

мрежи.

9. Договори за пренос на електрическа енергия.

10. Електрическа и технологическа схема на обекта.

11. Инструкции за експлоатация на обекта.

12. Инструкция за разследване, класифициране и отчитане на нарушенията

в нормалната работа на съоръженията в енергийния обект.

13. Инструкции за експлоатация на релейната защита и автоматиката.

14. Инструкции за експлоатация на ПАА.

15. Инструкции за експлоатация на средствата за ТМ и ТК.

16. Инструкция за действията при възстановяване на ЕЕС след тежки

аварии.

17. График и условия за производство на електрическа енергия при

електрическите централи.